

LIETUVOS BANKO SAUGOS DEPARTAMENTAS

Specialiųjų tyrimų tarnybai

Nr.

DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 ir 4 dalių nuostatomis, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, ir atsižvelgiant į Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“, (toliau – Rekomendacijos) 2018 m. Lietuvos banke buvo vertinama korupcijos pasireiškimo tikimybė naudojantis tarnybiniu transportu (išskyrus naudojamą specialiaisiais automobiliais, skirtais gryniesiems pinigams ir kitoms vertybėms gabenti). Pažymėtina, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė šioje srityje Lietuvos banke buvo vertinama pirmą kartą.

Lietuvos banko veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymą ir korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą atliko Saugos departamento Informacijos apsaugos ir korupcijos prevencijos skyriaus vyriausioji specialistė Lauryna Savickienė.

Lietuvos banko tarnautojų teisės ir pareigos nustatytos Tarnybos Lietuvos banke reglamento, patvirtinto Lietuvos banko valdybos 2001 m. liepos 5 d. nutarimu Nr. 117 „Dėl Tarnybos Lietuvos banke reglamento“ VI skyriuje „Tarnautojų pareigos ir teisės“. Vadovaujantis šio reglamento 32.12 papunkčiu, Lietuvos banko tarnautojai privalo tiesiogiai ar netiesiogiai nesinaudoti ir neleisti naudotis Lietuvos banko nuosavybe bei Lietuvos banko nuomojama nuosavybe ne tarnybinei veiklai, jei Lietuvos banko darbo tvarka ar kiti teisės aktai nenumato kitaip.

Lietuvos banko tarnautojų etikos kodekso, patvirtinto Lietuvos banko valdybos 2014 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. 03-77 „Dėl Lietuvos banko tarnautojų etikos kodekso“, 9 punkte įtvirtintas nesavanaudiškumo principas, kuriuo vadovaudamiesi tarnautojai privalo paisyti visuomenės interesų, naudoti jiems patikėtą turtą ir informaciją tik tarnybos tikslais, o vykdydami tarnybines pareigas nesiekti naudos sau ir artimiesiems.

Lietuvos banko darbo tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos pirmininko 2017 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. V 2017/(1.7-260603)-02-72 „Dėl Lietuvos banko darbo tvarkos taisyklių patvirtinimo“, 13 punkte nustatyta, kad darbo priemonės, reikmenis ir įrangą (automobilius, organizacinę techniką, mobiliuosius telefonus, kompiuterius, mokėjimo korteles; tarnybines aprangą ar uniformą; raštinės reikmenis ir kitas priemones ar įrangą) tarnautojas naudoja vadovaudamasis Lietuvos banko teisės aktais, nustatančiais tų priemonių, reikmenų ar įrangos naudojimo tvarką.

Tarnybinių automobilių naudojimosi tvarka Lietuvos banke nustatyta Lietuvos banko naudojimosi automobiliais taisyklėse, patvirtintose Lietuvos banko valdybos pirmininko 2013 m.

balandžio 17 d. įsakymu Nr. V 2013/(1.7-260402)-02-70 „Dėl Lietuvos banko naudojimosi automobiliais taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės).

Taisyklėse nustatyta Lietuvos banko tarnybinių automobilių paskirstymo ir nuomos tvarka, tarnautojų, vairuojančių automobilius, pareigos, kelionės lapų išdavimo ir degalų įsigijimo tvarka, degalų naudojimo normos, naudojimosi netarnybiniais automobiliais Lietuvos banko reikmėms tvarka ir naudojimosi taksi automobiliais tvarka.

Pažymėtina, kad naudojimosi specialiaisiais automobiliais, skirtais gryniesiems pinigams ir kitoms vertybėms gabenti, tvarka dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nevertinama.

Vertinant korupcijos pasireiškimo tikimybę analizuota, ar gali kilti pavojus, kad pasireiškų korupcija naudojantis tarnybiniu transportu, nustatomos konkrečios sąlygos, įvykiai ir aplinkybės, galinčios sudaryti prielaidas korupcijai, taip pat pateikiami siūlymai, kaip tobulinti procesus. Analizės metu buvo vertinama, ar pakanka nustatytos tvarkos.

Taisyklių II skyriuje nustatyti automobilių skyrimo atvejai, t. y. nustatyta, kad Ūkio departamento direktorius potvarkiu skiria vairuotojus vairuoti automobilius arba potvarkiu gali suteikti teisę patiems tarnautojams vairuoti automobilių. Taip pat Taisyklėse nustatyta, kad suteikiama teisė vairuoti automobilių patiems tarnautojams, kurie pagal pareigybės aprašymą dirba skirtingose geografinėse vietovėse (pvz.: prižiūrimų finansų rinkos dalyvių inspektavimas, prekių paėmimas iš tiekėjų prekybos vietų, Vilniuje dirbančių tarnautojų išvyka į Kauno skyrių, susitikimai su trečiosiomis šalimis skirtingose Vilniaus miesto vietose), ir į komandiruoatę vykstantiems tarnautojams. Tarnautojai, kuriems reikia pasinaudoti automobiliu, turi pranešti Ūkio departamentui.

Pažymėtina, kad Lietuvos banko vidaus veiklos procesai, įskaitant automobilių Lietuvos banke užsakymo procesą, yra aprašyti ir patvirtinti Lietuvos banko valdybos pirmininko įsakymais. Automobilių Lietuvos banke užsakymų proceso apraše, patvirtintame Lietuvos banko valdybos pirmininko 2017 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. V 2017/(1.7-260603)-02-167 „Dėl Automobilių Lietuvos banke užsakymų proceso aprašo patvirtinimo“, (toliau – Proceso aprašas) nustatyti automobilių užsakymo proceso veiksmai, atsakingieji dalyviai, terminai ir naudojamos sistemos ar priemonės. Vadovaudamasis Proceso aprašo VI skyriaus 1 punktu, tarnautojo padalinio vadovas pateikia Paslaugų administravimo departamento direktoriui motyvuotą prašymą įtraukti tarnautoją į naudotojų sąrašus. Taigi, galimybė naudotis tarnybiniu automobiliu sudaryta tik gavusiajam tiesioginio vadovo leidimą. Tiesioginio vadovo leidimo reikia tik norint įsirašyti į naudotojų sąrašą, o kai elektroninėje Lietuvos banko transporto ir taksi rezervavimo sistemoje pateikiamas automobilio užsakymas, tiesioginio vadovo leidimo nebereikia. Todėl gali atsirasti galimybė piktnaudžiauti naudojantis tarnybiniu automobiliu. Siūlytina nustatyti, kad kiekvieną kartą teikiant užsakymą būtų gauta tiesioginio vadovo viza (tiesioginis vadovas susipažino ir pritaria). Pagal Taisyklių 11 punktą, elektroninėje Lietuvos banko transporto ir taksi rezervavimo sistemoje nurodoma kelionės data ir maršrutas, išvykimo ir grįžimo laikas, naudojimosi automobiliu tikslas (komandiruoatė, krovinių gabenimas, svečių aptarnavimas ir pan.), vykstančių tarnautojų skaičius. Naudojantis automobiliu pildomas ir kelionės lapas, kuriame prieš išvažiuojant iš garažo ir sugrįžus užregistruojamas automobilio išvykimo ir grįžimo laikas, maršrutas, kelionės tikslas ir spidometro rodmenys, sugrįžus automobilis pastatomas į stovėjimo vietą, degimo raktai ir dokumentai paliekami automobilyje. Pagal Proceso aprašą, užpildytus lapus iš automobilių surenka vairuotojai ir pateikia atsakingajam tarnautojui. Tiek Taisyklėse, tiek Proceso apraše nustatyta, kad kelionės lapus išrašo, išduoda ir registruoja, kontroliuoja, kaip jie pildomi, išduoda degalų korteles tarnautojai, atsakingi už naudojimosi automobiliais kontrolę Lietuvos banke. Kiekvieną patikrintą kelionės lapą tvirtina Ūkio departamento direktorius, o patvirtinti kelionės lapai kartu su kasos kvitais perduodami Apskaitos departamentui.

Vadovaujantis Taisyklių 31 punktu, degalai įsigijami tik tose degalinėse, kurios priklauso toms degalais prekiaujančioms įmonėms, su kuriomis Lietuvos bankas yra sudaręs sutartį. Atsiskaitoma degalų kortelėmis, kurių išdavimas registruojamas Degalų kortelių išdavimo žurnale. Prieš gaudami degalų korteles tarnautojai turi susipažinti su degalais prekiaujančios įmonės patvirtintomis degalų kortelių naudojimo taisyklėmis. Degalų įsigijimas kontroliuojamas pagal degalinių išduotus kasos kvitus, degalais prekiaujančių įmonių ataskaitas ir kelionės lapus.

Vertinant esamą teisinį reglamentavimą konstatuotina, kad Lietuvos banke įdiegta

atsakingojo naudojimosi tarnybiniais automobiliais kontrolė, tačiau siekiant visapusiškai kontroliuoti ir valdyti naudojimosi tarnybiniais automobiliais procesą (galimybė nustatyti automobilio buvimo vietą ir kt.) siūlytina apsvarstyti techninių kontrolės priemonių, pvz., nuotolinių transporto stebėjimo sistemų, įdiegimo galimybes.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tam tikrų kategorijų tarnautojų naudojimas tarnybiniais automobiliais nėra reglamentuotas. Siūlytina apsvarstyti galimybę papildyti esamas tvarkas atitinkamomis nuostatomis, siekiant sumažinti riziką dėl galimybės pasinaudoti tarnybiniu transportu ne tarnybos tikslais.

Pažymėtina, kad Lietuvos bankas šiuo metu keičia automobilių naudojimo strategiją ir siekia pereiti prie elektrinių automobilių nuomos, taip siekdamas sumažinti tarnybinio transporto išlaikymo išlaidas ir korupcijos pasireiškimo tikimybę. Dalį automobilių poreikio siekiama patenkinti galimybe naudotis SPARK elektromobiliais. SPARK verslui sistema leidžia registruoti įmonę, mokėti už darbuotojų keliones, ji turi įdiegtą nuotolinio automobilių stebėjimo sistemą.

Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės naudojimosi Lietuvos banko tarnybiniu transportu vertinimą:

1. Nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:
 - 1.1. nepakankama ir nenumatyta tiesioginio vadovo kontrolė teikiant tarnybinio automobilio užsakymą;
 - 1.2. nepakankamos ir nenumatytos techninės kontrolės priemonės;
 - 1.3. nepakankamai reglamentuotas tam tikrų kategorijų tarnautojų naudojimas tarnybiniais automobiliais.
2. Siūlomos korupcijos riziką mažinančios priemonės kartu su keičiama automobilių naudojimo strategija:
 - 2.1. siūlytina papildyti vidaus teisės aktus bei Proceso aprašą ir nustatyti, kad tarnautojas, teikiantis užsakymą, kiekvieną kartą gautų tiesioginio vadovo vizą (tiesioginis vadovas susipažino ir pritaria);
 - 2.2. užtikrinti galimybę nustatyti Lietuvos banko naudojamų automobilių buvimo vietos atsekamumą;
 - 2.3. nustatyti visų kategorijų tarnautojų naudojimosi tarnybiniais automobiliais tvarką.
3. Lietuvos banko pirmininkas, kad būtų įgyvendinti pateikti pasiūlymai, pavedė atsakingiems padaliniams įvertinti pasiūlymus, ir padaryti atitinkamus organizacinius teisinius pakeitimus.

Direktorius

Aidenas Karpus

Lauryna Savickienė, tel. (8 5) 268 0157, el. p. LSavickiene@lb.lt